

Milevský letopis

Zápisky Vincencia, Jarlocha a Ansberta

Seznámení s historií rukopisu

Rukopis dostal své jméno dle Milevského kláštera, kde byl, pravděpodobně před r. 1250, z velké části sepsán, popř. zde byla opsána velká část listin z jeho znění. Letopis je uspořádán dle časového sledu, často však s jedno, až dvouletým odstupem.

Zájem o studia Milevského letopisu projevil již r. 1763 Gelasius Dobner, který foliant s rukopisem hledal ve studovně knihovny svatovítské kapituly leč bez úspěchu. Usilovným pátráním se dostal alespoň k opisům listiny a tak bylo, téměř na sto let, dalšímu pátrání po letopisu učiněno zadost. Nové skutečnosti však přinesl r. 1826 a zpráva, že onen hledaný foliant skončil v ruce jistého lazebníka z Postoloprta, kde jej objevil místní kaplan Josef Ditrich. Lazebník k písemnosti neměl žádný vztah a ochotně ji, značně poškozenou a s více než třiceti listy vyřezanými, prodal právě kaplanovi. Ditrich později rukopis věnoval Josefu Dobrovskému, jenž jej r. 1828 daroval knihovně strahovského kláštera. Zde je foliant uložen dodnes pod signaturou DFIII1.

Nynější Struktura

- 1) *Církevní dějiny Anglů Bedy Ctihodného* (končí před r. 735)
- 2) *Vincenciova kronika s navazujícím Milevským vyprávěním*
(Do vyprávění byla zasazena *Historie třetí křížové výpravy*, připisovaná

Ansbertovi)

Letopis Vincenciův

Vincencius, kaplan pražského biskupa Daniela, později kanovník svatovítské kapituly a notář. Letopis začíná r. 1140, kdy 14. února zemřel kníže Soběslav I. a na jeho místo byl dosazen Vladislav II. Právě jemu a jeho ženě Juditě Vincencius tento letopis dedikoval. Poté autor ve zkratce pojednává o osudu olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka. Následuje dvouletý skok do r. 1142. Vincencius zde popisuje vzpouru českých knížat vedených znojenským knížetem Konrádem, a s tím spojenou významnou bitvu u hory jménem Vysoká. Po těchto událostech Vladislav uprchl z Prahy. Vincencius se v další části letopisu zaměřuje zejména na politické a vojenské události pramenící právě ze vzpoury českých knížat. Na jejich konci se Vladislav do Prahy vrací. Letopis se poté opět o několik let posouvá, konkrétně do r. 1147, kdy probíhají přípravy křížové výpravy do Pomořan a Jeruzaléma. Této výpravy se dle Vincenciova zápisu zúčastnil i sám Vladislav. Jen o rok později Vincencius zmiňuje další křížovou výpravu tentokrát do Poznaně s cílem získat kořist, ne s cílem náboženským. Další, větší část letopisu je věnována cestě krále Fridricha do Říma k císaři Hadrianovi za účelem nechat se sám korunovat císařem. Následuje opět líčení událostí zejména o změnách na biskupském postu v Čechách. Největší část letopisu obsahuje události mezi léty 1158-1160, a soustředí se na tažení Vladislava do Milána na pomoc císaři Fridrichu I. Barbarossovi při obléhání tohoto města. Vincencius zde barvitě popisuje první střety Vladislavových a císařových vojsk s milánskou armádou a její vypořádávání se s rázem krajiny. Tady se dozvídáme, že se tažení účastnil pražský biskup Daniel, mimo jiné v doprovodu kaplana Vincencia. Je tedy patrné, že autor sám byl účastníkem těchto událostí. Alespoň to o sobě tvrdí. Uveden je zde velice podrobný popis samotného obléhání Milána. Na konci autor připojuje seznam všech zúčastněných v tomto obléhání. Vincencius následně jen krátce zmiňuje návrat Vladislava do vlasti, opět se dočítáme o biskupovi Danielovi, který oproti Vladislavovi v Itálii zůstal a pokračoval, opět za Vincenciova doprovodu, v dalších cestách po Italských městech. Dostanou se až do Uher. Po těchto událostech se letopis, již poněkoličtější, posouvá v čase, konkrétně do r. 1164, kdy podniká Vladislav bojové tažení do Uher na pomoc uherskému králi v bojích proti řeckému císaři. Poslední část rukopisu opět popisuje návrat Vladislava do Čech a další výpravu biskupa Daniela do Itálie. Zde rukopis končí uprostřed věty.

Vincencius v letopisu shrnul události mezi r. 1140-1167. Díky autorově účasti na mnohých taženích a poutích, není letopis zcela objektivním popisem událostí. Vincencius naopak často připojuje své osobní komentáře.

Letopis Jarlochův.

Jarloch (Gerlach), od r. 1174 studentem v německém klášteře Cella u Würzburgu. Po studiích se stal kaplanem želivského opata Gotšalka, kterého doprovázel na cestách až do opatovy smrti r. 1184. Dva roky poté dosáhl Jarloch kněžské hodnosti a za další rok se stal 1. opatem Milevského klášteřa.

Ve svém letopisu navazuje na Vincencia a to od r. 1167. První zaznamenané události podávají svědectví o smrti biskupa Daniela právě na výpravě, kterou zmiňuje Vincencius v závěru svého díla. Poté letopis pojednává o bojích o biskupský post. Stejně jako Vincenciův rukopis se i tento posouvá v čase, dostáváme se tedy do r. 1173, kdy král Vladislav přenechává, z důvodu vážné nemoci, správu Čech svému synovi Bedřichovi, jenž však na trůnu dlouho nesetřval. Následně se dozvídáme, že král o dva roky později zemřel. Zde Jarloch použil jakýsi výčet skutků vykonaných právě zesnulým panovníkem, zřejmě z důvodu připomenutí panovníkova přínosu pro Čechy. Následně Jarloch svou pozornost obrací ke knížeti Soběslavovi II., jenž byl po smrti Vladislava zvolen novým panovníkem. Jarloch také dodává, že bude o Soběslavově osobě vyprávět z části z vlastní paměti a z části z vyprávění starších. Opět zde nacházíme podobnost s Vincenciem, který také líčil zážitky z vlastní zkušenosti. Události začínají r. 1174 a popisem počátků panování Soběslava v Praze. Jarloch zvláště uvádí Soběslavovy ctnosti, z čehož vyplývá, že se Soběslavem velice sympatizoval. Dále Jarloch uvádí osobní poznámku o svých studijních počátcích v německém Würzburgu u již zmiňovaného opata Gotšalka. S ročním odstupem Jarloch popisuje události související s tažením Soběslavova bratra Oldřicha do Lombardie na pomoc císaři při obléhání Alessandrie. Paralelně líčí Jarloch situaci v Čechách, konkrétně popisem bojů o moc s již nám známým znojenským knížetem Konrádem. Tato pasáž je ukončena r. 1180, kdy se dozvídáme o Soběslavově smrti. Největší část letopisu věnoval Jarloch legendě o již tolikrát zmiňovanému Opatu Gotšalkovi. Legenda byla sepsána u příležitosti výročí opatovy smrti a je opět zřejmé, že stejně jako k Soběslavovi, tak i ke Gotšalkovi Jarloch vzhlížel a choval k němu veliký obdiv. Legenda je do letopisu vsazena mezi události již nastíněných bojů o moc, které končí smírem mezi Konrádem a Bedřichem. Celý letopis poté končí další Jarlochovou osobní poznámkou, že byl, r. 1186 ve svých jedenadvaceti letech, vysvěcen na kněze.

Jarloch do svého letopisu také zahrnul pojednání o třetí křížové výpravě císaře Fridricha I. Barbarossy. Čerpal při tom ze zápisků zaznamenaných jistým Ansbertem. Ansbert byl rakouský klerik a očitý svědek této křížové výpravy. Sepsal podrobně své poznatky a tyto se pak staly předlohou pro samotné Jarlochovo dílo. Jarloch však do těchto poznatků sám připisoval své poznámky. Toto pojednání je ukončeno nástupem Přemysla Otakara I. na český trůn r. 1198 a to je také úplně poslední rok Jarlochova příspěvku pro historii. Dále se již ve svých zápisech nedostal.

Výše popsané letopisy jsou, i přes zřejmé nepřesnosti v chronologickém uspořádání, velmi hodnotným pramenem k událostem 12. století.

K dalšímu studiu

Letopisy jsou dostupné v edici Josefa Emlera ve FRB II.

Odkaz: <http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=169&page=425>

(letopis Vincenciův)

<http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=169&page=479>

(letopis Jarlochův)

Prameny

Vincentii canonici Pragensis Annales, (ed.) J. Emler, FRB II, Praha 1875, s. 401-460.

Gerlaci abbatis Milovicensis Annales, (ed.) J. Emler, FRB II, Praha 1875, s. 461-516.

Vincentii et Gerlaci Annales, (ed.) W. Wattenbach, MGH SS XVIII, Hannover 1861, s. 654-710.

Překlady:

F. Heřmanský, *Letopis Vincenciův a Jarlochův*, Praha 1957 (Živá díla minulosti 13).

Anna Kernbach - Magdalena Moravová - Martin Wihoda, (edd.), *Milevský letopis. Zápisky Vincencia, Jarlocha a Ansberta*. Praha 2012 (Memoria medii aevi 18).

Literatura

Kernbach, Anna, *Vincenciova a Jarlochova kronika v kontextu svého vzniku. K dějepisectví přemyslovského období*, Brno 2010 (Knižnice Matice moravské 28).

Nechutová, Jana, *Latinská literatura českého středověku do roku 1400*, Praha 2000.

Smékalová, Anna, *Osudy strahovského rukopisu DF III 1*, Studie o rukopisech 35/2002-2003-2004, s. 15-22.